



Generalitat de Catalunya  
Agència de Salut Pública de Catalunya

# Indicadors de la situació de la **seguretat alimentària** Catalunya 2016

# Infografia

**Document elaborat per:**

Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

**Primera edició:** octubre de 2018

**Assessorament lingüístic:** Servei de Planificació Lingüística. Departament de Salut

**Dipòsit legal:** B. 23567-2013

**ISSN:** 2339-8469

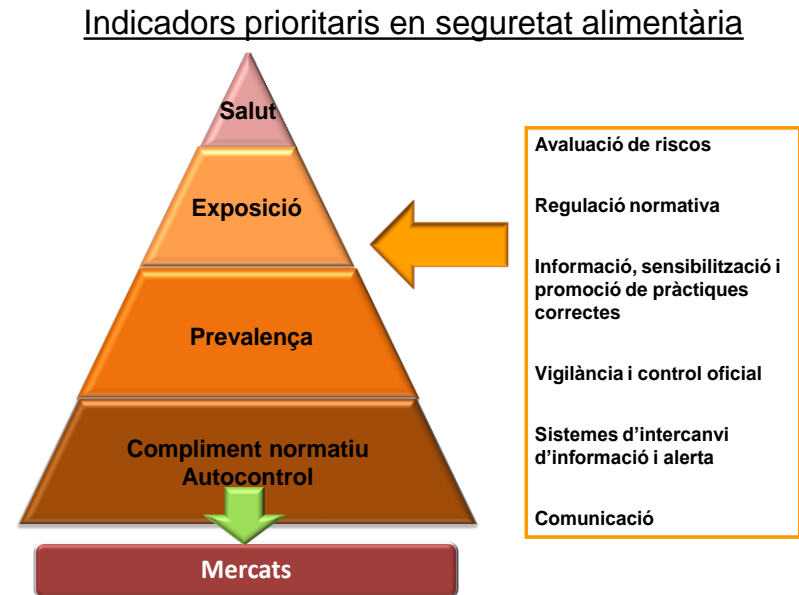


Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial.

La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

## Metodologia de l'anàlisi de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya

- La **teoria del canvi** de la política de seguretat alimentària a Catalunya, representada a la piràmide, es basa en una seqüència lògica segons la qual un nivell elevat de compliment dels estàndards normatius, especialment en l'àmbit de l'autocontrol, ha de permetre la minimització de la prevalença de perills en totes les fases de la cadena alimentària, cosa que ha de suposar una baixa **exposició** de la població als perills alimentaris i, en conseqüència, una baixa **incidència** de malalties de transmissió alimentària. Tot això ha de generar un elevat nivell de **confiança** del conjunt de la ciutadania i dels mercats nacional i internacional en els productes alimentaris catalans.
- D'acord amb aquesta teoria del canvi, l'anàlisi de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya es porta a terme sobre la base del seguiment de diferents grups d'indicadors derivats de les dades facilitades pels organismes responsables en cada àmbit d'intervenció. Aquests grups d'indicadors són els següents:
  - Incidència de malalties de transmissió alimentària en la població.
  - Dades d'exposició de la població a perills alimentaris.
  - Dades de prevalença de perills biològics i químics en aliments posats a disposició de la població, així com en les fases diferents de la cadena alimentària.
  - Grau de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària.
  - Dades de percepció i confiança.

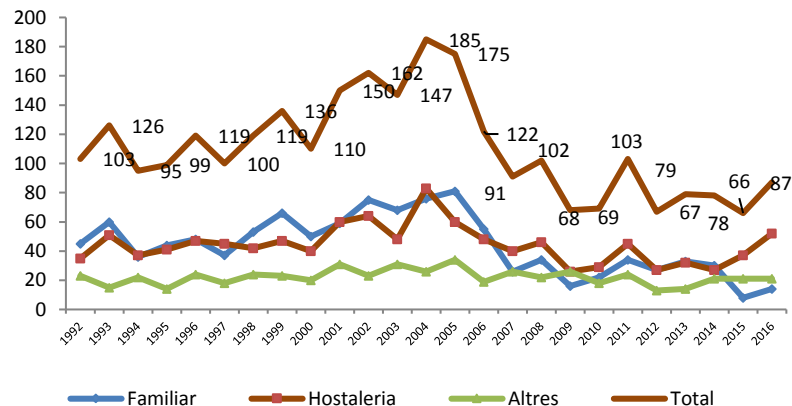


Organismes amb responsabilitats en seguretat alimentària que aporten dades i participen en l'elaboració de la *Memòria de la situació de la seguretat alimentària a Catalunya*:

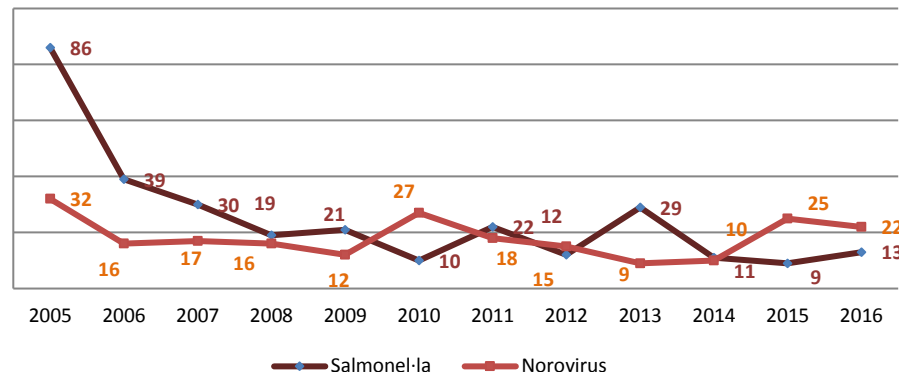
- Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (DARP)
- Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) del Departament de Salut (DS)
- Departament de Territori i Sostenibilitat (DTES)
- Administracions locals (AL)
- Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)
- Agència de Residus de Catalunya (ARC)
- Agència Catalana de l'Aigua (ACA)
- Agència Catalana del Consum (ACC)
- Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA)

# Indicadors d'incidència de malalties transmeses per via alimentària en la població (I)

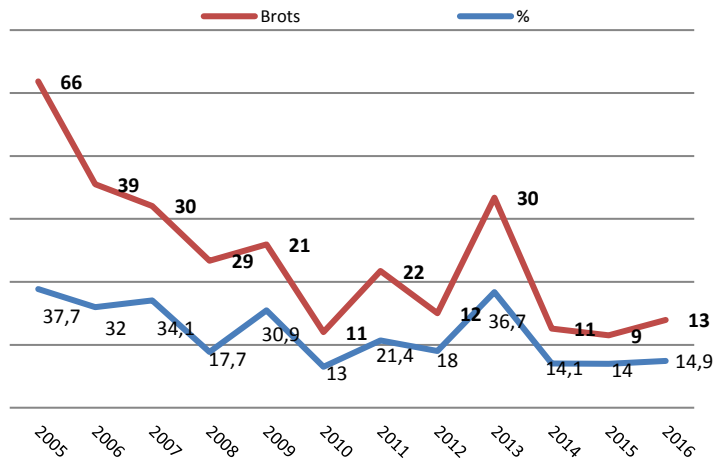
Nombre de brots de malalties de transmissió alimentària notificats. Catalunya 1992-2016



Nombre de brots de TIA segons els principals agents causals. Catalunya 2005-2016



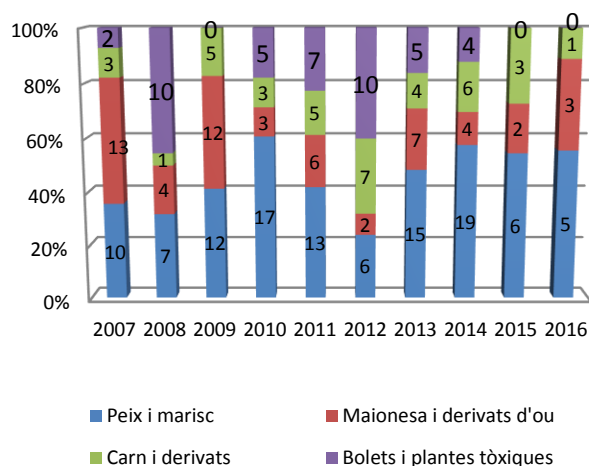
Evolució del nombre i percentatge de brots per *Salmonel·la*. Anys 2005-2016



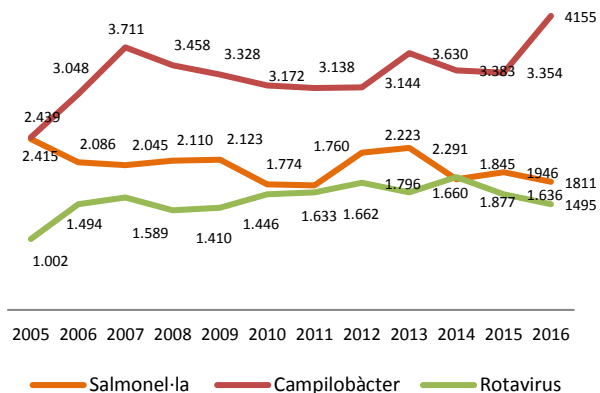
- Les toxiinfeccions alimentàries (TIA) continuen sent un **problema principal de salut en l'àmbit de la seguretat alimentària**. Tanmateix, el nombre de casos greus és baix (6,8%) i la mortalitat és gairebé inexistent.
- Després d'una important baixada de brots declarats el 2009, s'observa una estabilització del nombre de brots de toxiinfecció alimentària en el període 2008-2016.
- Els agents causals implicats amb més freqüència són **Salmonella** i **Norovirus**. En el 2016 Norovirus és l'agent més freqüent (25,3%) dels brots.
- La majoria dels brots de TIA (70-80%) estan associats als **àmbits domèstic i de restauració comercial**. L'any 2016 s'observa que l'àmbit domèstic suposa un 16,1% mentre que en restauració arriba fins al 59,8%.

## Indicadors d'incidència de malalties transmeses per via alimentària en la població (II)

Principals aliments implicats en els brots de TIA. Catalunya 2007-2016



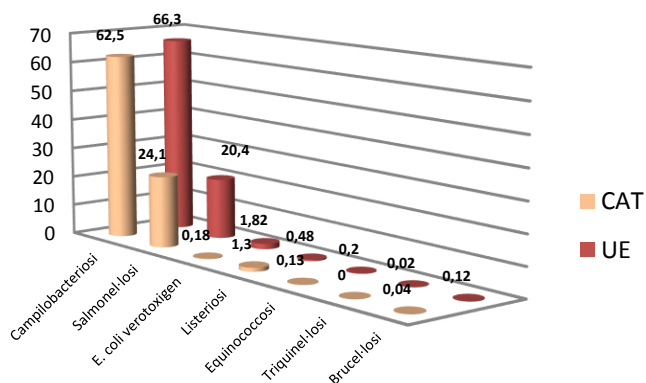
Notificació microbiològica. Principals agents de transmissió alimentària i nombre d'afectats. Catalunya 2005-2016



Nombre de casos de malalties de declaració individualitzada de transmissió alimentària. Catalunya 2009-2016

MALALTIA	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brucel·losi	5	5	1	5	4	3
Còlera	0	0	1	1	0	2
Shigel·losi	49	59	40	103	109	111
Febre tifoide-paratifoide	26	18	18	18	27	18
Triquinosi	0	2	0	4	0	0
Hidatidiosi	16	17	10	6	7	10
Botulisme	0	0	0	0	0	2
<i>E. coli</i> O157:H7	3	0	1	6	4	14
Toxoplasmosi congènita	0	0	0	0	0	3

Comparativa de notificació per 100.000 habitants de les principals malalties de transmissió alimentària. Catalunya (CAT)–mitjana Unió Europea (UE) 2016



- Els **productes de la pesca, de la carn i la maionesa i similars** són els aliments més freqüentment implicats en les TIA.
- **Salmonella, Campylobacter i Rotavirus** són els agents més notificats pels laboratoris de diagnòstic clínic de la xarxa assistencial. Des del 2005, s'observa una tendència creixent per *Campylobacter* mentre que *Rotavirus* i *Salmonel·la* mostren una lleugera tendència decreixent des de 2014.
- Les taxes per 100.000 habitants de les principals malalties de transmissió alimentària declarades són, en termes generals, **comparables a les de la mitjana de la Unió Europea**. Les dades sobre malalties de declaració individualitzada que són de possible transmissió alimentària es mantenen estables el 2015 respecte d'anys anteriors. S'observa una **baixa incidència** en la població catalana i europea a excepció de salmonel·losi i campilobacteriosi. Cal fer menció a que en el cas de Listeriosi les dades de Catalunya gairebé tripliquen la mitjana Europea.

Font:

(1) Subdirecció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública.

(2) The community summary report on trends and sources of zoonoses and zoonotic agents in the European Union. EFSA i ECDC.

## Indicadors d'exposició a contaminants a través de la dieta

### Evolució de la ingesta estimada de contaminants. Catalunya 2000-2012

CONTAMINANT	2000	2005	2008	2012	NIVELL DE SEURETAT
<b>Arsènic inorgànic (As)</b>	0,606	0,232	0,391	0,036-0,64	0,3-8 µg/kg i dia
<b>Cadmi (Cd)</b>	1,6	1,8	2,2	1,0	2,5 µg/kg i setm.
<b>Metilmercuri (MeHg)</b>	0,80	1,26	0,49	0,73	1,3 µg/kg i setm.
<b>Mercuri (Hg)</b>	1,32	0,73	0,11	0,41	4 µg/kg i setm
<b>Plom (Pb)</b>	0,39	0,30	-	0,14	0,63 µg/kg i dia
<b>PBDE (èters difenílics polibromats)</b>	97,30	75,45	-	-	No fixat
<b>PCN (naftalens policlorats) i</b>	45,78	7,25	-	-	No fixat
<b>PCDE (èters difenílics policlorats)</b>	41,04	51,68	-	-	No fixat
<b>Dioxines, furans i PCB similars a dioxines</b>	25,5	7,84	5,32	-	14 pg OMS-TEQ/kg i setm.
<b>HAP8</b>	10,03	13,41	9,21	-	49·10 <sup>4</sup> ng/kg i dia
<b>HCB (hexaclorobenzè)</b>	2,374	1,023	0,559	-	170 ng/kg i dia

### Evolució de la ingesta estimada de contaminants per a la població infantil en el període 2000-2012

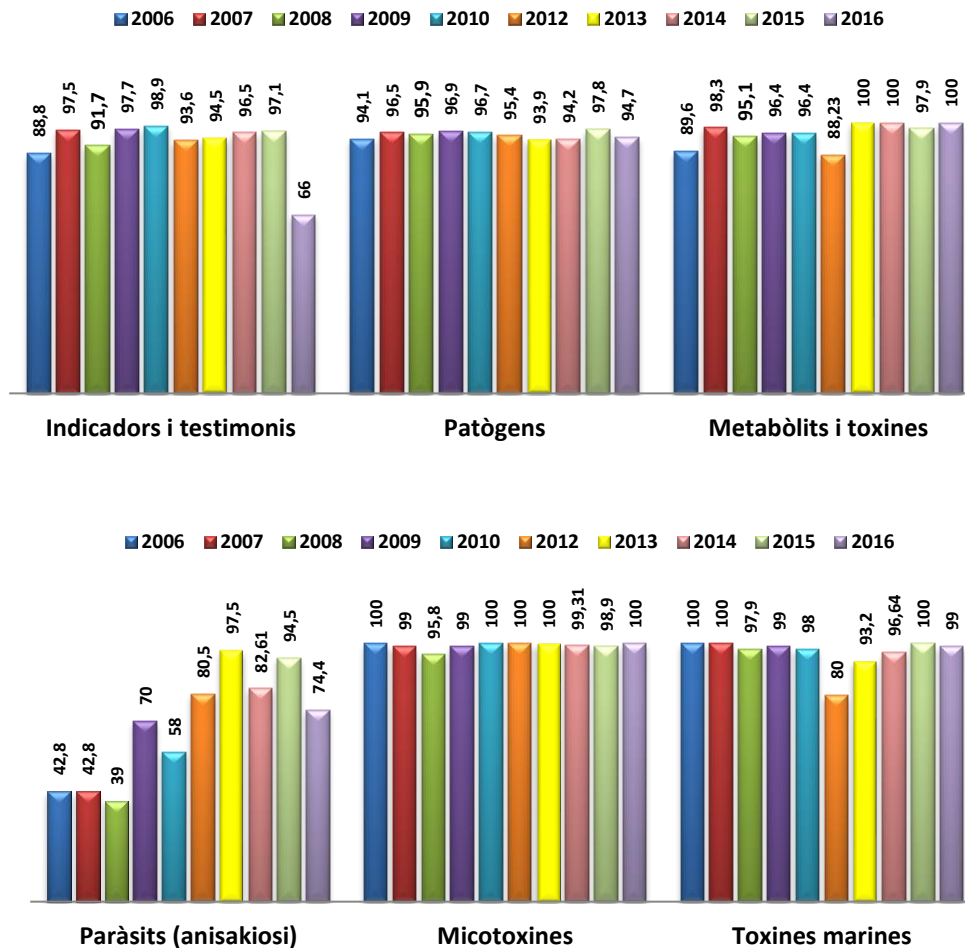
CONTAMINANT	2000	2005	2008	2012	NIVELL DE SEURETAT
<b>Arsènic (As)</b>	1,3	0,67	0,93	0,140	0,3-8 µg/kg i dia
<b>Cadmi (Cd)</b>	3,82	4,73	4,8	2,14	2,5 µg/kg i setmana
<b>Metilmercuri (MeHg)</b>	1,31	1,83	1,31	1,55	1,3 µg/kg i setmana
<b>Mercuri (Hg)</b>	3,54	2,05	2,58	0,43	4 µg/kg i set
<b>Plom (Pb)</b>	0,93	1,05	-	0,374	0,5 µg/kg i dia
<b>Dioxines, furans i PCB similars a dioxines</b>	55,38	20,3	16,8	-	14 pg OMS-TEQ/kg i setmana

Font: Estudis: Contaminants químics. Estudi de dieta total a Catalunya (2000-2012)

- Els estudis en dieta total disponibles indiquen que **els nivells d'exposició a contaminants de la població a Catalunya es troben per sota dels límits màxims de referència establerts** per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària (EFSA).
- Els grups d'aliments que aporten una quantitat més alta de contaminants a la dieta són el peix, el marisc, les carns i els derivats, cosa que no ha de suposar un risc en una dieta variada i equilibrada, però que pot representar un problema en cas de consum excessiu o poc variat i en segments de població especialment sensibles com ara infants i embarassades, als quals es recomana no consumir peixos grans depredadors.

## Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills biològics)

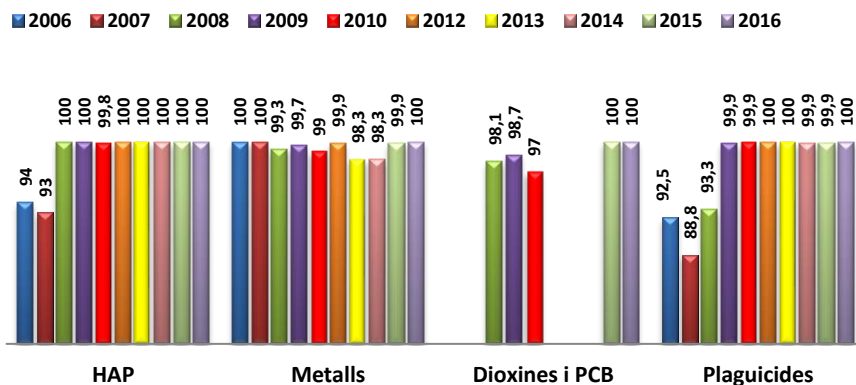
Taxes de conformitat de perills biològics en aliments segons dades de vigilància analítica. Catalunya 2006-2016



- Les **taxes de conformitat generals** per a microorganismes patògens són elevades. Tanmateix, la prevalença de microorganismes patògens en aliments crus i paràsits com *Anisakis* en peix fan necessari insistir en les mesures preventives com, per exemple, la congelació prèvia en cas de peix que s'hagi de consumir cru o semicrú i garantir un tractament tèrmic complet dels productes que es consumeixin cuinats.
- Si comparem les dades dels programes de vigilància duts a terme a Catalunya amb les dades de la **xarxa europea d'intercanvi d'informació i alertes alimentàries**, podem observar que els agents detectats són els mateixos.
- Les **mesures d'higiene** i l'**autocontrol** dels operadors i les **mesures d'higiene domèstiques**, especialment les relatives a la conservació en fred, la completa cocció dels aliments, evitar contaminacions creuades i extreure la higiene i neteja, són essencials per minimitzar els riscos microbiològics.

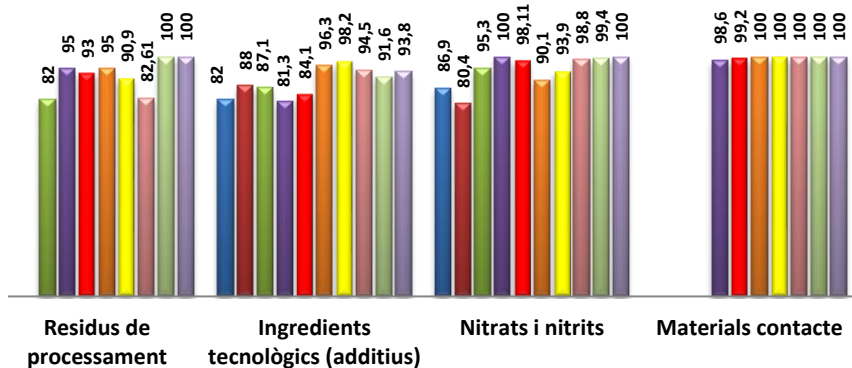
## Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills químics) (I)

Taxes de conformitat de perills químics en aliments segons dades de vigilància analítica (%). Catalunya 2006-2016

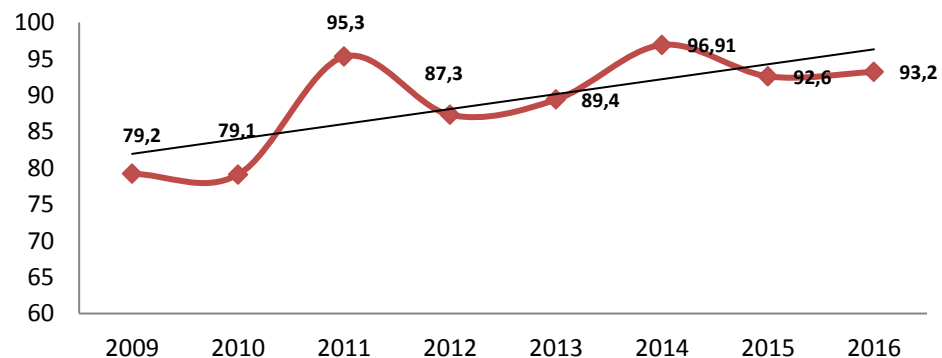


- Les taxes de conformitat generals per perills químics mostren nivells molt alts.
- Les dades del programa de **vigilància i control d'al·lergògens** en aliments indiquen una tendència creixent. Tanmateix, la taxa de conformitat durant el 2016 se situa en el 93,2%, raó per la qual cal continuar treballant en el marge de millora encara existent.

2006 2007 2008 2009 2010 2012 2013 2014 2015 2016



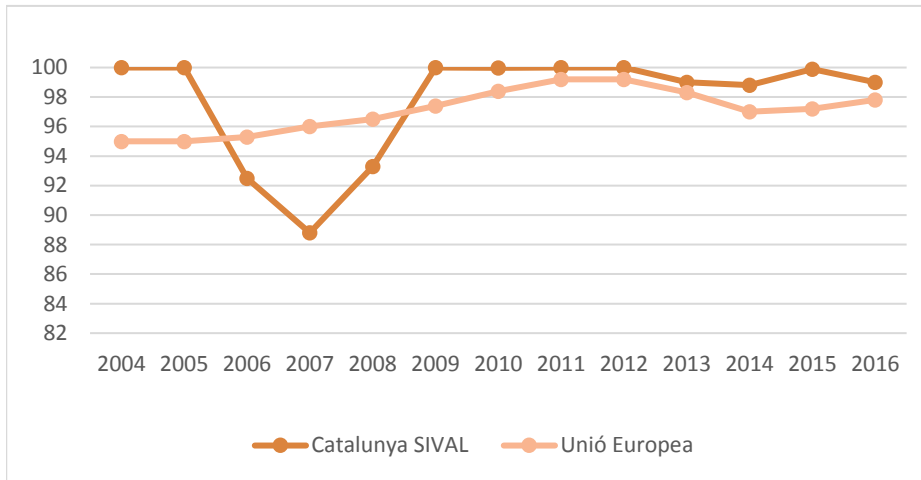
Evolució de resultats del programa de vigilància d'al·lergògens en aliments. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2008-2016





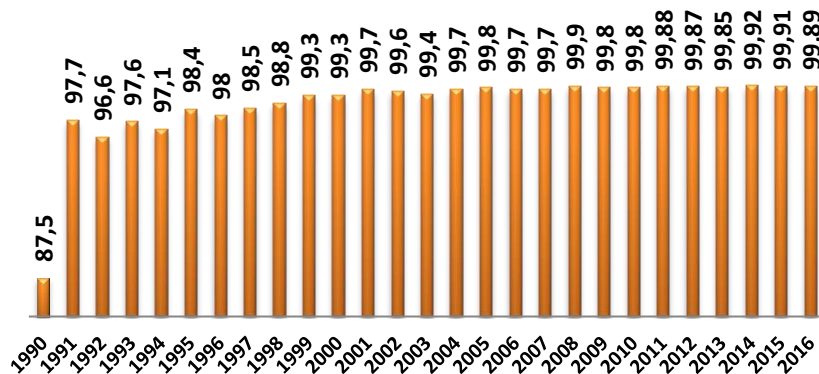
## Indicadors de prevalença de perills en aliments (perills químics) (II)

Evolució de resultats de prevalença de plaguicides en aliments segons dades de l'ASPCAT, UE. Taxes de conformitat (%). Catalunya-UE 2004-2016



L'any 2015 no es disposa de dades de la UE.

Evolució de resultats del Pla d'investigació de residus en aliments d'origen animal segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 1990-2016

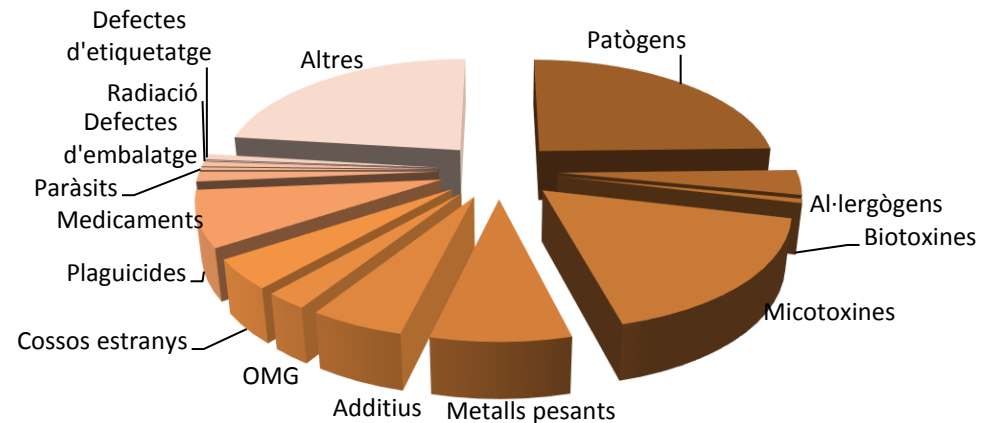


- En **residus de plaguicides**, la taxa de conformitat continua sent alta ja que es manté per sobre del 99% des de 2009.
- Els resultats relatius als **residus de medicaments veterinaris** en aliments d'origen animal mostren taxes de conformitat del 99,9%.
- Les 14 anàlisis no conformes, del total de les 12.682 realitzades en el Pla d'investigació de residus, corresponen a 2 per dexametasona en boví, 7 per doxiciclina, enrofloxacina i lincomicina en carn de porcí i 2 de cadmi en ronyó de porcí.

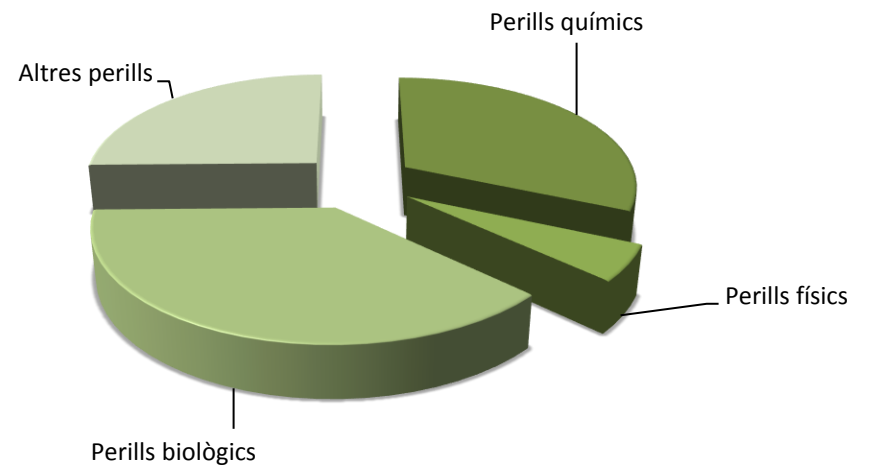
## Indicadors de les xarxes d'alerta

- Tot i que molts dels problemes notificats al RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*) no han afectat directament Catalunya, cal considerar les dades que ofereix per tal de tenir un **coneixement general de la situació en el nostre entorn més immediat**. La globalització del comerç i dels sistemes de producció fa necessari estar atents als perills que circulen en els mercats internacionals.
- Segons dades del RASFF 2016, les causes més freqüents d'alerta són els microorganismes patògens (24,6%), els residus de plaguicides (7,9%) i les micotoxines (17,3%). Aquests perills s'associen freqüentment a productes procedents de països tercers que són rebutjats en els punts de control fronterer de la Unió Europea.

Notificacions d'alertes segons dades del RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*). Distribució proporcional de les notificacions d'alerta registrades el 2016

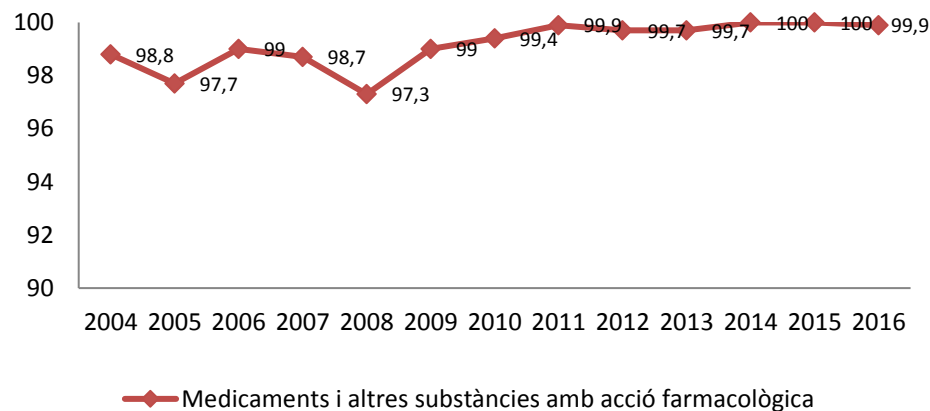


Alertes gestionades a Catalunya segons dades de l'ASPCAT. Distribució per tipus de perills proporcional de les 95 alertes registrades el 2016

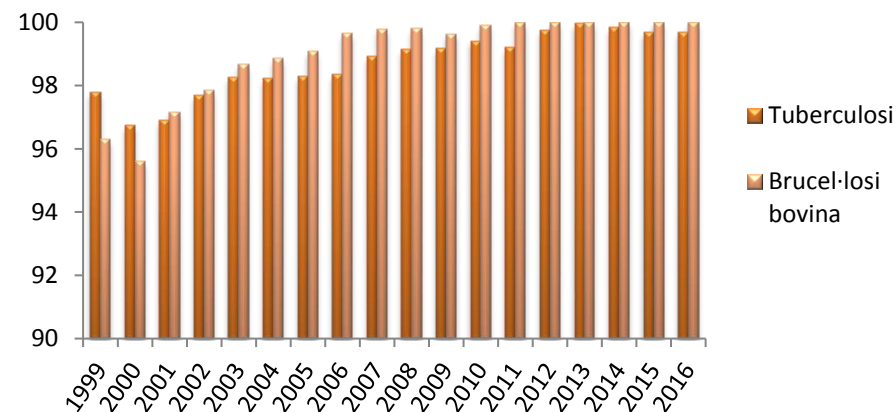


## Indicadors de prevalença de perills en la fase primària de la cadena alimentària

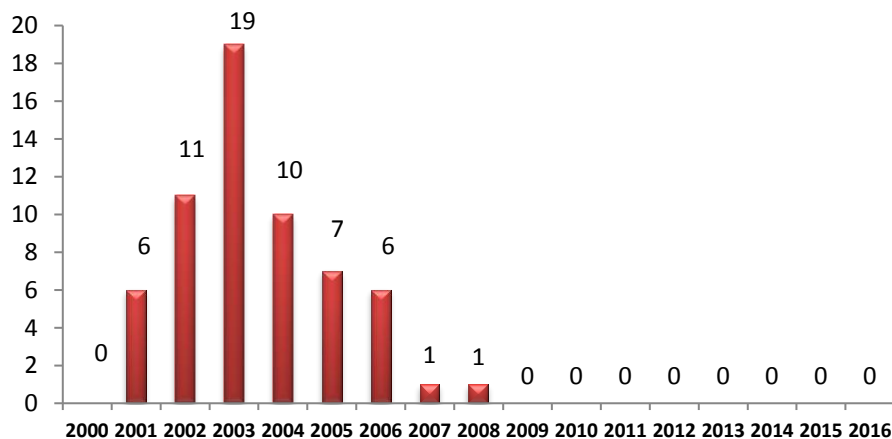
Presència de residus de medicaments veterinaris i altres substàncies il·legals en animals d'abastament i en l'aigua i els aliments per a animals segons dades del DARP. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2004-2016



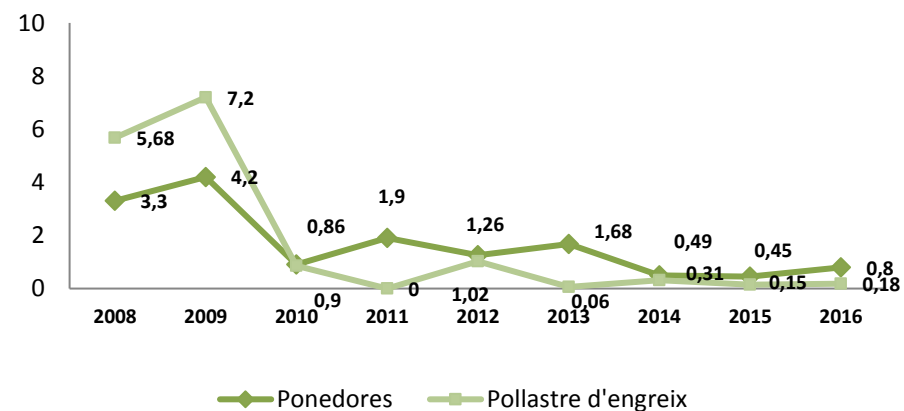
Evolució de la tuberculosi i la brucel·losi bovina a Catalunya segons dades del DARP. Explotacions negatives (%). 1999-2016



Nombre de casos confirmats d'encefalopatia espongiforme bovina (EEB) segons dades del DARP. Catalunya 2000-2016

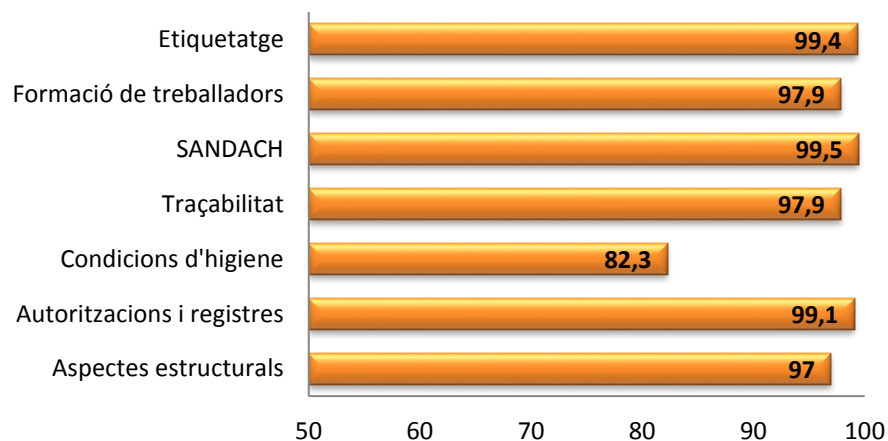


Evolució de resultats de prevalença de salmonel·la en explotacions d'aus segons dades del DARP (%). 2008-2016

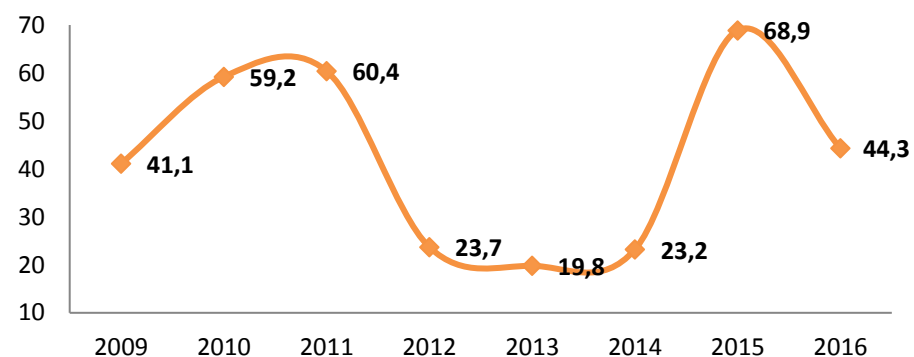


## Indicadors del nivell de compliment de les regulacions preventives que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària (fase de transformació i distribució)

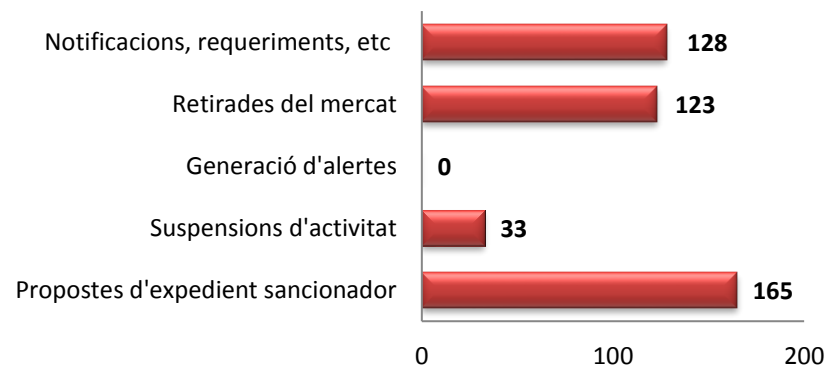
Resultats dels programes de vigilància i control de les indústries alimentàries. Taxes de conformitat (%) calculades sobre la base del nombre d'incompliments registrats. Catalunya 2016



Evolució de resultats del compliment de les condicions d'autocontrol en indústries alimentàries. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2009-2016



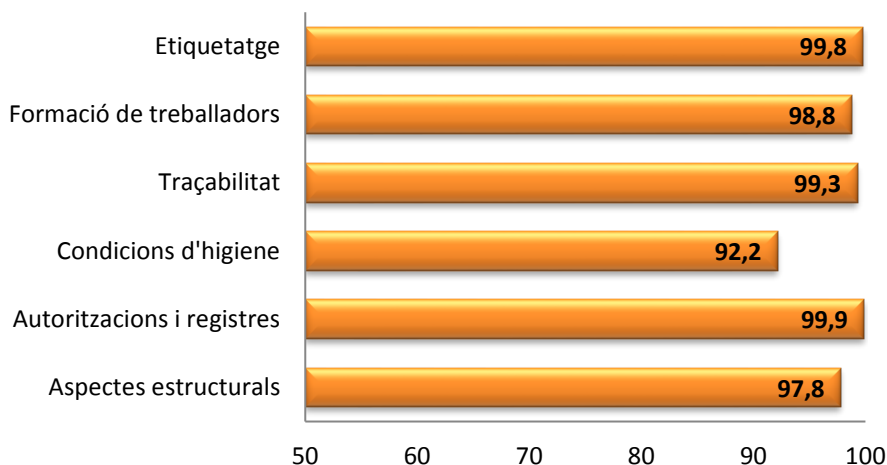
Resultats dels programes de vigilància i control de les indústries alimentàries. Tipus i nombre de mesures adoptades davant d'incompliments. Catalunya 2016



- Les taxes de conformitat relatives al **compliment normatiu en la indústria alimentària** són relativament elevades, tot i que la dada d'higiene de 2016 mostra un important retrocés.
- En matèria d'**autocontrol** es continua observant una taxa de conformitat baixa (44,3%), de manera que cal continuar impulsant mesures específiques de millora ja que es tracta d'una qüestió rellevant per la seguretat dels productes alimentaris.

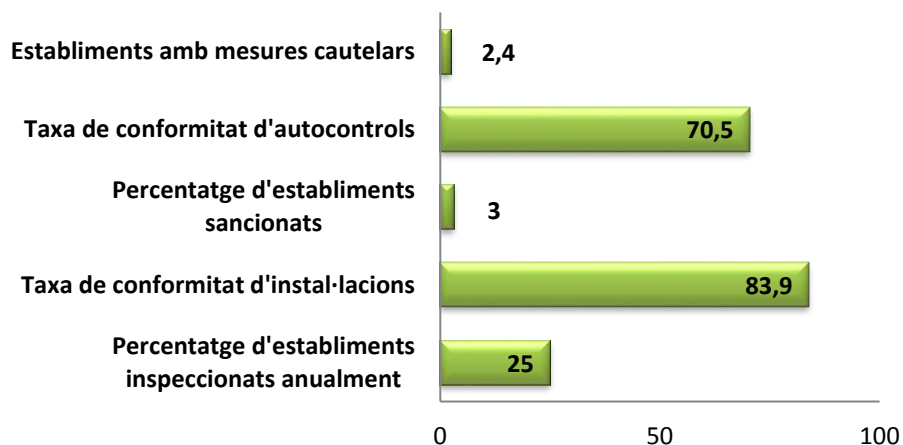
## Indicadors del nivell de compliment de les regulacions que són d'aplicació en les activitats de la cadena alimentària (fase minorista)

Resultats dels programes de vigilància i control del comerç minorista segons dades de l'ASPCAT. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2016



- Les dades relatives al **compliment normatiu en l'àmbit del comerç minorista i la restauració** mostren que la proporció d'incompliments greus que requereixen mesures cautelars o incoació d'expedients sancionadors és baixa.
- Les dades de **vigilància i control d'aliments** de l'Agència Catalana del Consum indiquen una taxa de conformitat variable pel que fa a l'etiquetatge dels aliments que es situen per sota del 80% de conformitat, cosa que fa necessari continuar impulsant millores en aquest àmbit.

Indicadors dels cercles de comparació intermunicipal sobre control d'establiments minoristes segons dades de la Diputació de Barcelona. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2016



Resultats dels programes de vigilància i control a comerç minorista segons dades de l'Agència Catalana del Consum. Taxes de conformitat (%). Catalunya 2016

